

Un senyor indignat

El senyor Stéphane Hessel, de 93 anys i exmembre de la Resistència francesa, acaba de publicar un petit llibre, *Indigneu-vos!*, en què ens crida, precisament, a indignar-nos i a participar en una insurrecció pacífica contra, entre altres coses, el “poder dels diners”, el “pensament productivista” i, sobretot, la terrible temptació de la indiferència. Com que el seu al·legat, suposadament punxegut, ha fet forat en el món llatí amb centenars de milers d'exemplars venuts a França i la primera posició en el rànquing de llibres d'assaig a Catalunya, el vaig encetar amb una curiositat trepidant. La indignació no solament és, al meu entendre, un estat d'ànim absolutament legítim, sinó també una actitud mental positiva. En la meua professió no hi ha res pitjor que heure-se-les amb estudiants engabiats en el solipsisme de la música màquina.

Confesso, però, que un cop llegit el pamflet en qüestió només en puc aplaudir una cosa: la brevetat. En l'edició catalana, el manifest en si, construït com una llarguíssima llonganissa de tuits inacabats i inconnexos, omple vint-i-set pàgines de lletra gruixuda, unes tres mil vuit-centes paraules i un temps de lectura equivalent a la mitja part d'un partit de futbol. Si aquest breviar, publicitat com a document profètic, és el màxim que l'esquerra europea civilitzada (és a dir, tothom a la dreta dels senyors Badiou i Zizek) pot oferir avui, al capitalisme (salvatge o no) li queda una llarga vida. O potser no. Ara, si és que no, el que ens espera és un futur molt magre a mans d'una coalició estremidosa de senyors i senyores Le Pen defensant les conquestes socials dels obrers francesos, de gaullistes miops i d'extrotskistes i exmaoistes vegetarians i sostenibles. Una combinació en clau europea idèntica a les idees que, amb el nom de peronisme, han dut l'Argentina a la ruïna.

CARLES BOIX

PROFESSOR UNIVERSITAT PRINCETON

Al senyor Hessel sembla que l'indignen cinc coses: la creixent desigualtat al món; el desmantellament de l'estat del benestar; el rol conspirador dels banquers, cada cop més rics, amb crisi i sense; el nostre oblit del gran Sartre, i el problema palestí. Sobre la primera qüestió el senyor Hessel té tota la raó. Ara fa dos-cents anys, i excloent-hi un petitíssim estrat aristocràtic que vivia amb la fastuositat llampant de l'actual casa dels Windsor, la igualtat era gairebé absoluta. El 90% de la població vivia amb menys de dos euros al dia. La resta, concentrada en algunes àrees urbanes d'Europa, devia fer amb quatre o cinc euros diaris. Ara, en canvi, les diferències són molt més extremes. Al voltant d'un terç continua tenint menys de dos euros diaris. Un 50% en guanya entre dos i deu. I un 10% té una renda superior als 20 euros diaris. Ara bé, aquesta desigualtat és el resultat natural del creixement que, un rere l'altre, han experimentat tots els països: primer Europa i Amèrica del Nord, ara Àsia i, amb sort i les institucions adequades, Llatinoamèrica i l'Àfri-

ca en les pròximes dècades. A mitjans del segle XIX, l'holandès mitjà feia 160 cm d'alçada –com els espanyols d'abans de l'entrada del sis-cents–. Quatre o cinc generacions després l'holandès estàndard en fa gairebé uns 190. Per als països plens d'homes baixets, aquest creixement pot semblar una provocació. Però, en tota justícia, no haurien d'alegrar-se del fet que alguns llocs van trobar fa dos-cents anys una sortida a l'escassetat i la fam recurrents en el món preindustrial?

La sortida es va dir capitalisme, que és aquella bèstia que tant indigna el senyor Hessel i el públic francès. Abans del capitalisme, el món es dividia en dues classes: els de dalt i els de baix. Els de dalt, com els Romanov o els Borbons, governaven perquè algun avantpassat seu, seguint l'estratègia de Gaddafi, no havia parat fins a controlar tothom, amb el propòsit evident de menjar bé i engendrar fills ben alts. I no se n'escapaven ni els reis catalans: Bernat Desclot deixa molt clar que Jaume I era “major que altre hom un palm”, vaja, una mena d'holandès modern en ple segle XIII.

Amb l'arribada del capitalisme, en canvi, han passat tres coses. Una, les famílies reials s'han convertit en un mer espectacle per a un poble menut que mata el temps discutint els encants del vestit color ivori de la núvia burgesa casada amb l'últim descendent del Gaddafi britànic de torn. Dos, els de baix, tot i que no hem arribat a tenir les “comes llongues e dretes e grosses” o els “bells cabells rossos” de Jaume el Conqueridor, tenim la panxa plena i els peus calents. I, tres, el capitalisme ha generat els recursos suficients per finançar un estat del benestar capaç de protegir els més febles en moments de crisi econòmica. Un estat del benestar que, contra el que assegura el senyor Hessel, continua sent tan robust com sempre. D'això, però, en parlaré en una altra ocasió.

Si el pamflet de Hessel és el màxim que l'esquerra europea pot oferir avui, al capitalisme (salvatge o no) li queda una llarga vida